

УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

С.А. УХАНЕНКО, Є.О. ЛЕГЕЗА

**ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР
У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ**

Монографія

Дніпро
2019

УДК 342.951:364
У 89

Рекомендовано до друку Вченою радою
Університету митної справи та фінансів
(протокол № 9 від 25.02.2019 р.)

Рецензенти:

Віхляєв М. Ю. – доктор юридичних наук, доцент, заступник директора Видавничий дім «Гельветика»;

Гетьман Є. А. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу координації правових досліджень Національної академії правових наук України;

Шатрава С. О. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративної діяльності поліції Харківського національного університету внутрішніх справ.

Уханенко С. А., Лєгеза Є. О.

У 89 Теорія та практика реалізації адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення : монографія / С. А. Уханенко, Є. О. Лєгеза. – Дніпро : Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 196 с.

ISBN 978-966-916-756-9

Монографія присвячена дослідженню теорії та практики реалізації адміністративних процедур в сфері соціального захисту населення. Розкрито поняття, характерні ознаки, принципи та класифікацію адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення в Україні. Визначено особливості нормативно-правового регулювання адміністративних процедур сфері соціального захисту населення. Охарактеризовано стадії адміністративної процедури у сфері соціального захисту населення в Україні. Визначено сутність оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації під час адміністративної процедури у сфері соціального захисту населення. Узагальнено зарубіжний досвід здійснення адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення з метою визначення можливостей запровадження його позитивних здобутків в Україні. Визначено проблеми та перспективи розвитку законодавства в галузі здійснення адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення в Україні.

Для науковців, викладачів, студентів та слухачів юридичних факультетів і закладів освіти, а також працівників правоохоронних органів.

УДК 42.951:364

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ	8
1.1. Роль та значення адміністративних процедур в сфері соціального захисту населення	8
1.2. Поняття та ознаки адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення в Україні	28
1.3. Принципи та класифікація адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення в Україні	40
1.4. Правова основа надання адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення в Україні	64
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ: СТАДІЇ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	84
2.1. Зміст стадій адміністративної процедури у сфері соціального захисту населення в Україні	84
2.2. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів влади щодо здійснення адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення в Україні	97
2.3. Зарубіжний досвід здійснення адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення	114
2.4. Напрями удосконалення здійснення адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення в Україні	126
ВИСНОВКИ	156
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	160
ДОДАТКИ	186

ВСТУП

Адміністративна процедура у сфері соціального захисту населення займає одне із ключових місць в системі суспільних відносин, урегульованих нормами адміністративного права. Аналіз галузевої наукової літератури останніх років дозволяє встановити тенденцію до збільшення фундаментальних наукових досліджень проблематики адміністративної процедури, однак при цьому сутність адміністративної процедури у сфері соціального захисту населення залишається в науці адміністративного права малодослідженою.

Крім того, незважаючи на постійні реформаційні процеси у системі публічного управління, спрямовані на децентралізацію державної влади, адміністративно-правове забезпечення механізму здійснення адміністративних процедур в цілому, і у сфері соціального захисту населення, зокрема, не відрізняється належним ступенем ефективності. Зокрема, оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів влади щодо здійснення адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення підтверджується статистичними даними, відповідно до яких у 2016–2017 р. із загальної кількості справ (14 514) у 3 154 адміністративних позовах предметом оскарження є діяльність органів публічної адміністрації саме у цій сфері, що складає майже чверть (23,4%) загальної кількості справ.

У механізмі здійснення адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення і зараз існує можливість виникнення корупційних ризиків, подолання яких має стати не лише нагальним практичним завданням діяльності суб'єктів публічного управління, але й об'єктом здійснення в Україні комплексних наукових досліджень на монографічному рівні.

У роботі досліджувалось значна кількість праць вітчизняних та зарубіжних вчених-адміністративістів, що стосуються тих чи інших питань, пов'язаних із адміністративними процедурами, адміністративним процесом тощо, зокрема праці В. Б. Аверянова, Н. В. Александрової, Л. С. Анохіної, В. М. Бевзенка, Ю. П. Битяка, Л. Р. Білої-Гіунової, В. В. Богуцького, Н. П. Бортник, В. А. Галая, Д. Дж. Галлігана, В. В. Галунька, В. М. Гаращука, Є. А. Гетьмана, І. П. Голосніченка, І. С. Гриценка, Е. Ф. Демського, В. В. Зуй, І. Б. Коліушка, Т. О. Коломoeць, В. К. Колпакова, О. П. Коренева, О. В. Кузьменко, Р. О. Куйбіди, Ю. Д. Кунева, М. П. Курила, Є. В. Курінного, Є. О. Легези, П. С. Лютікова, Т. О. Мацелик, Р. С. Мельника, Р. В. Миронюка, Т. П. Мінки, С. О. Мосьондза, О. І. Остапенка, В. Г. Перепелюка, С. В. Петкова, Н. Б. Писаренко, В. Ю. Поплавського, В. В. Полянського, Д. В. Приймаченка, А. А. Пухтецької, А. О. Селіванова, Ю. О. Тихомирова, М. М. Тищенко, О. І. Харитонової, В. І. Шишкіна, А. М. Школика, В. А. Юсупова та ін.

Серед досліджень, які безпосередньо присвячені питанням соціального захисту населення в Україні, слід назвати дослідження Ю. М. Бондаренка (2008 р.), Л. А. Князька (2009 р.), А. В. Гончарова, І. В. Рудкевич (2011 р.), А. В. Міськевич (2016 р.), Р. О. Маслик (2018) та інших. Водночас питання адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення у наукових дослідженнях окремо не аналізувалися. Вказані обставини й зумовили обрання зазначеної теми.

Дослідження виконано відповідно до основних положень Указу Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98 «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні», з урахуванням Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р. № 2250-р, Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпоря-

дженням Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р., Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2014–2018 рр., затверджених постановою Президії НАН України від 20 грудня 2013 р. № 179 (п. 3.4.2.5).

Мета роботи полягає в тому, щоб на підставі комплексного аналізу наявних наукових та нормативних джерел визначити сутність та особливості адміністративних процедур у сфері соціального захисту населення.

Разом з тим, автори усвідомлюють, що монографія не позбавлена певних дискусійних положень щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з надання адміністративних послуг. Проте автори сподіваються, що отримані наукові здобутки сприятимуть розвитку теорії та практики реалізації адміністративних процедур в сфері соціального захисту населення, що в свою чергу призведе до якісної трансформації адміністративних процедур в діяльності органів публічних послуг.